

A' GAZDAG ÖRÖKÖS.

SÜMEGI-TÜL.

Egy ős nemzetségi sarjadék lakott hajdan Beregmegyében a' Szernye mecsár és Munkács között. Jóságai egész a' megyének széleig terjedtek, hol nem messze a' Szernye és Latoreza folyók egymásba ömlenek.

A' történetírók nem egyeztek még egészen meg Leheleszi vagy Leleszi e' a' hajdani család valószínűsége? Hogy hoszas ne legyek, elhallgatom a' különböző véleményeket, csak két történetírót említek meg. — Egyik azt állítja, hogy e' nemzetség Lehelnek valószínűsége, 's ebből származik: Leheleszi. — (Tudnillik vadászat tartaték. Sokan meg voltak a' vadászati mulatságra hívva, 's minthogy egész nap csatangolva egy ózecsken kívül sem tudtanak lőni, a' nagy fáradság közben pedig igen eléheztenek, Lehel az egész ózecskenet maga, még pedig kün a' vadászat helyén mind egy szálig megette, ugymond az igen valószínű rege után a' történetíró. Egy suhancz, Lehelnek vadászta, ki szinte nagyon eléhezve levén ohajtott volna benne részt venni, de hasztalan; e' vadász éhcsodálkozásában szüntelen ismétlé e' szót: Lehel eszi, azaz Lehel mind megessi; 's innét e' szó: leheleszi a' vadászon veszett, honét a z utóbb neve lön, de mikép származik e' vadász Lehelről, hogy lehet ő annak valószínűsége ivadéka, majd a' historikusok elhatározzák.) A' másik történetírónak véleménye pedig az, hogy nem Leheleszinek, hanem Leleszinek neveztetik, mely név a' szomszédságban létező Lelesz mezővárostul — de a' melly még akkor csak falu volt — veszi eredetét; melly helységet vagy m. városát az érdeklét család eldöde azért nyerte, hogy az akkori fejedelemnek vagy vezérnek — fájdalom! ezt egész bizonyossággal nem tudhatni — kopóját megtalálta, melly az erdőben eltévedt volt; 's azon időtül fogva a' szerencsés találó ázsiai szittya nevet elhagyván a' Leleszi nevet vette föl.

Mellyik legyen a' két vélemény közül igaz, bár mennyi fáradságomba kerül is, kifürkészem; 's ha csak lehetséges leend, és isten életemnek kedvez, azt is igyekszem fölvilágosítani, mi volt e' családnak ázsiai szittya neve, mielőtt a' mostanit fölvette; remélvén, sőt meg levén arrul győződve, hogy

ezen felföldözés által nem csak a' magyar nemzetre, hanem az egész emberi nemre nagy hasznot fogok árasztani.

Minthogy az isten szabad akarattal áldott meg, 's ezen szabad akaratommal fogva azon véleményt pártolhatom, melly nekem inkább tetszik, tehát ez utolsót fogadom el; 's az említett, de még alább bővebben említendő családot, nem Leheleszinek, hanem Leleszinek nevezem. (Némely olvasók talán azt fogják gondolni, hogy a' főlebb mondott történeti buvázkodást e' családnak régi szittya nevérol itt e' lapokban viszem végbe? nem, ezt mások fogom teljesíteni, haszlatlanul örültek az olvasók jó előre.)

Hosszas lenne az egész nemzetséget firul fira, lányról lányra egész az utolsó sarjadékig leírni, tehát csak ez utolsó sarjadék származtatásán kezdődjék igaz költeményi, vagy történeti elbeszélésünk. Enyi, azt hiszem elég vala bevezetésül.

Leleszi Gábor és kedves élete párja született Szepesvári Róza, házasságuk 20ik éveig magtalanok voltak. Leleszi Gábor ur éppen 30 esztendő legjobb korabeli if-férfiu vala midőn megnősödött, tehát most, azaz nem most, hanem akkor, mikorol ez elbeszélés szól, midőn fia — de majd megelőzőm mit végről kell csak mondanom — éppen ötven éves volt.

Nem kevés tréfagúnyt kelle ismerős kortársaitól és barátitól szenvednie, hogy olly ép és egészséges létére sem vala még képes örökre hagyni szép jószágait. Megunván azok kacajtárgya lenni, jószágán vontta meg magát végre semmi társasági multságokban részt nem véve. — Négyyszer ment volt már el édes nejével Radnára búcsujárásképpen szép ajánlatokat 's fogadásokat téve, számos miséket szolgáltatva a' boldogságos szüzet kérni, hogy esedezése által nyerje meg nekik istentül mit annyira ohajtanak. De ennek nem lön sükere, talán nem valának elég ajtatosak. Kétszer mentek hasonló czélbul 's készületekkel Bodaikra, azonban ohajtasuk csak nem teljesült. Vigasztalatlannal tölték minden gazdaságuk ölében is napjaikat. (Meggondanám az olvasóknak miért valának ők vigasztalhatlanok, de az illedelemmel és estheticával nem fér meg, pedig azt csak szem előtt kell az írónak

tartania.), Kinek iparkodjunk, kinek gazdálkodjunk ha nincs örökös, kire a' gazdagság száljon? — így sohajtoztak gyakran. — Másokra hagyni tulajdon kezesetünket, bizony nem okosság, az ősi vagyon meg a' fiscusra száljon? Midőn mi majd ez árnyék világbul kiszólitatunk; mások lakoznak vagyonunkból; tehát inkább éljünk belőle, fordítsuk mind hasznunkra; igyekezzünk minden módon az örökös nem léte miatt való bánatunkat oszlatni 's feledni. Így okoskodtak végre Lelesziék, és úgy hiszem helyesen.

„Valljon nem volna e jó egy kis utazást tenünk — kérdé egyszer a' többek közt Leleszi Gábor ur hitvesét. — Én úgy hiszem lelkem, hogy az olaszországi és helvetziai szép vidékek és kellemes éghajlatok feledtetnek némileg bánkódásunkat.“

„Én nem bánom — mond az ilyenekre készen levő és szívesen hajló kedves nő — hanem az olasz nyelvet nem tudjuk édes lelkem, a' mi nehézséget fog okozni. Én azt tartanám fiam — folytatja a' szelid nő okoskodását — hogy utaznánk inkább csak olyan tájokon, hol a' lakosok nyelvét értőnk és tudók.“

„Hogy a' nyelvet nem tudjuk — felelt bátorítólág Leleszi szeretett nőjének — kevés alkalmatlanságot fogna okozni, hiszen lelkem a' legszükségesebb dolgok neveit addig is megtanulhatnók míg oda érnénk, p. o. reggeli, ebéd, vacsora, szállás, fogadó, pénz 's több ilyenfélék, de a' mint neked tetszik, azt sem bánom.“ (Alig hiszem, hogy Leleszi t. i. az öreg Leleszi idejében már e' szót: reggelit a' sokkal csinosabb: fölöstökömöt, helyett használták volna, de hiszen én nem törődöm vele sokat, elég hogy nemzetségi oklevelében így fordul-e.)

„Menjünk lelkem — mond a' kedves hölgy vagy nő — ha neked is úgy tetszik, Kisczelbe, onnét ajtatosságunk végeztével Stiriába, látogassuk meg ott Nagy-Mariaczelben a' boldogságos szűz csudatévő képét, talán annak esedezésére és szószólására meghallgatja a' jó Isten kérésünket, onnét aztán akármerre megyünk nem bánom.“

E' derék gondolatért megcsókolá Leleszi a' még most is mindig szép feleségét.

Készületek és rendelések tétettek; a' gazdasztek utasításokat kaptak; a' kész pénz megol-

vastaték, 's még néhány ezer kölcsön vétetek föl illy alku alatt, hogy míg ők odautaznak az addig összegyűlő jövedelembül fiztessék az ki.

A' lovak már befogva álltak, ő nagyságuk felülnek, előbb maga Leleszi ur, aztán kedves hitvese, így vala még akkor a' nem annyira mivel magyaronnál szokásban. (Nagyon örvendek, hogy ezt az olvasókkal tudathatom.) Nem kísérem őket egész utjokban, hanem már Kisczelbe megérkeztek. Még kevés ideig valának ott, meggyóntak, megáldoztak, miséket szolgáltattak. Néhány napi ajtatosságuk után Nagy-Mariaczelbe elindultak, 's szerencsésen ott is megérkeztek.

Már eddig is észrevehették a' figyelmes olvasók, hogy én nem igen hozadamasan írom le az uti viszontagságokat, hanem a' honnét elbeszéléssem hőse elindul, egyszerre céljánál vagyunk, mintha csak gőzkoecin termett volna ott, de tessék megengedni, költőségre fölötte ügyetlen vagyok, hanem csak a' pusztá, de azért nevezetes, igazságokat mondom el. De ugyan mit is lehetne az utrol, értem Leleszi ur és kedves élete párja utjáról mondanom? hiszen jól becsinált szél és eső ellen is eléggé védett kocsiokba beültek 's egész utjokban semmi sem történt velők. Némelly helyen megháltak, más helyen meg csak ebédeltek, egyéb helyen pedig csak lovakat váltattak.

Mint az olvasók látni fogták, ők megérkeztek 's buzgolkodásukat elkezdték, böjtöltek, alamizsnát osztogattak, szent misékre adtak 'stb. Olly időtájban érkeztek 's tartozkodtak N.-Mariaczelben, midőn rajtuk kívül ott semmi búcsusok vagy zarándokok nem voltak, tehát társalkodásuk legfőbb is az ottani lelkészekkel lehetett.

Elbeszélésünk most szomorú fordulatot vesz, mert Leleszi ur megbetegedett, maig sem tudhatni mitől, 's szinte két egész hónapig nyomta az ágyat. Ha a' kedves nő annyira, olly nagy gonddal nem ápolta volna szegényt, 's ha a' tisztas atyákkal érte olly buzgón nem imádkozott volna, meglehet hogy tovább is ágyban kell vala maradnia, vagy talán meg is halt volna. De a' jószívü és gondos nő mindent elkövetett az orvosokkal és lelkiatyákkal.

Tovább utaztak e innét felgyógulása után vagy pedig itt töltének el két három évnegyedet, 's aztán valljon ismét a' hazába, nevezetesen jószágukba

tértek e vissza, úgy hiszem nem igen érdeklí az olvasókat, hanem azon örvendetest mondhatom, hogy itteni tartozkodásuk elejétől mintegy kilencz hónapra csuda történt náluk, t. i. az ohajtva várt magzat, a' nagy reményü örökös megszületett, s Domonkosnak nevezteték. Ezt azt ismerősek és házi barátok s barátónk alig akarták hinni; ha tanulni nem lettek volna, sohasem hiszik vala el, hogy tulajdon gyermekük.

(Vége Eüvesbesik.)

SZÍNÉSZETI LITERATURA.

KESZTHELYI-TŐL.

Szerelem és Champagnei, eredeti vigjáték 5 felvonásban, Gaal munkája.

Falusy gazdag kereskedő és új nemes dús vagyona mellett igen szép s művelt leánnyal bir, kiben Obscurides Simplicius penészes ó-tudós sem volt képes ferde tanításával elfojtani a' természeti hajlandóságot minden szépre és jóra; és e' kecses teremtményt, Adelt, apja Szélszaki Arthurral egy francziából, németből s angolbul magyarra fordított, correctura alatt soha nem volt, silány kiadással akarja összekötni, mit Csatáry művelt magyar ifju, s Dengelegy nyers nyiri fi meggátolni törekszenek, mindegyik magának ohajtván a' szép menyasszonyt. Rózsai, a' szobaleány, Csatáry részére hajlik, s e' szerint ugyan kié lehetne a' győzelem, mint épen Csatáryé? Csatáryt ezen kívül még barátja, Szadányi, is segíti, s így bátran ostromhoz kezdhet, mit valóban igen ügyesen teljesít. Falusy egyik adóssától penzt hoz ugyanis magával, s így szerencsésen bejut a' leánnyát őrző fősvény őreghez, s vele barátja s Dengelegy és Szélszaki az öreg tanítóval együtt, majd egyszerre lépnek Falusy szobájába. Most vagy soha, gondolja Csatáry, s egy Kisfaludy Károly írta vigjátékból, melyet ezelőtt egy nappal mond a' pesti szinpadon eljátszottnak, szerelem vallomási jelenetét hevenyész, a' szímszék megdicsérése ürügye alatt, mit Adel igen jól elért, de nem Dengelegy, mivel Csatáry s Szadányi egész darab alatt el tudják hitetni, hogy számára iparkodnak megnyerni a' menyasszonyt. Csatáry ir Adelmek, s ez hajlik a' szerelmes, elmés és művelt ifjuhoz, de kora vallo-más-tételtől vonakodik. Falusy elutazik s Szélszaki két buta inással őriztetni a' házat; ezek azonban Csatáryt bebocsátják, s ez most bizonyossá lesz, hogy szeretetük, noha egyenes vallomást Adel még nem akar tenni. Házból kijöttek Szélszaki megsérti Csatáryt, s ez párviadalra szólítja őt, mit a' nyulszívü kores, fölhevüve levén azon champagneitól, melyet Dengelegyvel megbéküleskor ivott, mivel ezelőtt szinte összezőrdült, elfogad; de má-

morából kitisztulta után csúszó pulyasággal elmel-lőz, Csatáryt illőkép megkövetvén. A' párviadal híre minden büszkeséget feledtet a' szép Adellel, s Csatáryt az első szerelmi csók boldogítja. E' közben egy hónap telik el, az ifju pár szerelmé s az apa macakssága növekszik, Csatáry tehát cselhöz fordul; Falusy meg hívja násznagyl valamely idegen leánnyal menyeközjéhez, s előbb champagneivel jól megitatja. A' bor e' neméhez nem szokott fukar öreg mindent rózsaszinben lát, s tántorogva megáldja lefátyolozott leányát, ki épen nagynénjénél van, s azzal együtt nincsen a' csel titkába avatva. A' menyeköz véghez megy, s az öreg kénytelen mindenben megegyezni, minthogy a' szerződést is aláírá mámoros fővel. Szélszaki fél a' párviadaltól s hallgat, Dengelegy pedig jó szívü, s természeti esze mellett maga is hamar átlátja, hogy jelenkorunkban műveltség nélkül, csupán ösökkel s bir-tokkal nem igen boldogulhatni, s rövid vonakodás után kibékül Csatáryval.

A' darab e' rövid vázlatából kiviláglík, hogy az, mint egész s személyzetét tekintve, hasonlít Kisfaludy Károly modorjához; de annak hibáival nem bir. Itt ugyanis élénkül követik egymást a' jelenetek, minden erőtetés nélkül, s a' személyek nem csupán azért beszélnek, hogy némán ne álljanak, hanem mivel a' szükség és a' műnek természetes haladása kívánják. Továbbá, jelen vigjátékban nem beszélgetik el egymásnak a' játszó személyek; mit fognak cselekedni, vagy mit vittek már véghez, hanem a' néző szemei előtt teszik azt, mit tenniök kell, hogy pedig úgy kell eszkekedniök, mikép valóban tesznek, azt is kielégítőleg bebizonyítják, úgy hogy a' néző egy pillanatig sem kénytelen kétkedni: mért történt ez vagy amaz így, s nem máskép. E' helyes elrendezés okozá, hogy a' harmadfél óráig tartott mutatvány senkit nem untatott, s a' 4ik felvonás után is mindenki feszült kíváncsisággal várá az 5iknek kezdetét, mellynek kifejlése mindenkit kielégíte. Mi annál inkább dicséretére válik e' színműnek, mivel a' személyzetből mindenki Kisfaludy Károly vagy Kovács Pál valamelyik darabjának utánzását vélte látandni. Dengelegy Mokányra, Szélszaky Szélházyra, Simplicius pedig több hasonló karakterre emlékeztet ugyan; de jelen vigjáték szerzője ügyesen megmutatá, hogy mind ezek kimerítve nincsenek s új alakban, körülményinkhez alkalmaztatva, tökéletes eredetiségben léphetnek föl, melly a' közönség tetszését mindenkor megnyerendi. Néhány jól intézett célzás és elmés fordulat élénk tetszésre buzdítá a' szép számú nézőket; Egyébiránt e' darab szerencsés nyelvel van írva, melly minden dagályosság s póriasság nélkül könnyen gördül a' vidorul társalgók ajkáról, s igen ajánlja az egész ügyes szerkezetü művet, melly állandóan kedvező sükerrel fogja magát fentarthatni szinpadunkon, annál inkább, minthogy sem valamely

osztály sem felekezett 's egyes körök vagy személyek ellen nem epéskedik, eretlen czélzásokkal nem sérteget senkit, s kétértelmű kifejezésekben sem keres erdemet, hanem csupán neveltségessé teszi korunk némely fonákságát, 's kaczagva a műveltséget törekszik megkedveltetni azokkal, kik nyers kifakadásokban keresik dicsőségüket, 's kik vajmi nagy számmal találnak nem csak a nyírben, hanem fővárosunkban 's színházunkban is! *)

HIR - KALÁSZOK

az élet földéről.

Fűre d, tavaszutó Sikan 1838. Azt várná kegyed, hogy e' magyar édenből rendkívüli tudósításokat írjak az összegyűlt vendégsereg tarkaságáról, fényűzéséről, társalkodási hangjáról 'stb. ha nem tudná, hogy még ilyenkor a' divatvilág szelleme tilalmaz fürdőbe menni, valamint általában tilalmaz mindent, mi a' szoros természetiség és tapasztalati okosság szabályaival egyez. Ugyan, ha kérdezném, a' nyárhó (junius) végével érkező 's nyarutó (augustus) végéig itt mulatni szándékozó uracot vagy hölgyet: miért nem jött még tavaszutó napjaiban, — tudna e mást felteni, mint hogy szokás-elleni. 'S vajljon megezáfolhatna e engem, ha azt állitanám, hogy valamint egyéb szokásaink, ugy ezen szokásunk is helytelen; különösen oly vendékinke nézve, kik csupán a' melegfürdőket használják, 's ezt, beteges állapotjuk miatt. Mi lehet ugyanis jótékonyabb a' gyengélkedő egészségűre nézve, mint, a' fürdő használata mellett a' tavasznak életbresztő napjaiban szabad ég alatt létezhetni, 's annak illatárjai közt a' délelőtlet és délutánt egyenlőkép szükséges mozzalom közt tölteni. 'S vajljon ecelekedhetik e ezt a' szokott fürdőidőben is? A' felelet önmagában kész. Azonban fölhagyok e visszaclésnek messzevezető fejtegetésével, 's csupán Fűre d mostani alakját ériutem valamennyire, minthogy soraim által kíváncsiságát — valamennyire fölizgatám. Ez most egy völegényi hához hasonló, mellynek minden zugában, szegletében tisztogató cseléd, minden részében tatarozó, csinosgató kézműves szunátol, a' szomszédasszonyok pedig fürkészve lopóznak be, 's ujságkiváncsi szemmel tekintenek körül a' majdan öröm- utóbb pedig alkalmasint panasz- és siralomhangoktól is riadozó udvarba. Szárazabban mondva: itt mindenütt kőmivest és ácsot, ezeken kívül pedig néhány környékbeli földesurat vagy tisztviselőt szemlélhetni. E' napokban érkezett pestről két nember is. Egyiknek férjét kétség kívül kegyed is fogja ismerni, legalább nevéül, mert ő a' ruhabáb-urfiaknak test-alakító művésze. Ha több irni való lesz: szívesen közlendem a' följegyzésre méltóbb jeleneteket. Egyébiránt örvendeztesse meg kesyre vidékünket ideigleni jelenlétével, 's gyűjtsön magának annyi adatot, a' memnyi tetszik. —

*) Nem tudjuk, elkerülte e referens figyelmét a' darabnak igen nagy morális hibája, t. i. az atyának lerészegítése, mit a' szelid és szemérmes lánynak elpirulva kellett volna palástolni, vagy pedig készakarva hagyta el.

Gyászhr. E' f. h. 21kén temették el dr. Schuster János k. vegytani oktatót 's m. t. társasági r. tagot élteinek 61dik évében. Az elhunyt derék férfiü temetésére szokatlan sokaság gyűlt össze, 's hív tanítványai önvallaikon vivék szeretett tanítójuk hideg tetemeit egész a' sirpart szélire. Illy végtisztelet ritka tanító iránt mutatott még. A' „Gyászhangok“ -bul, mellyek közt nevendékei kísérek, ide irunk egyet:

„Le mondál a' külföld ajánlatirol,
Előtted nemzetiség szent vala,
Annak levél előmozdítója.“

JELENTÉS.

Alulirt f. é. junius' 3dikán Pesten a' megye teremében egy humoristikai felolvasást — hangszattal és szavalással — fog tartani, mellynek egész jövedelmét az árviz által károsult pestmegyei adózónép' fölsegélésére szenteli. Több igen jeles hangművész és műkedvelő igéré szives együttmunkálását a' vállalat előmozdítására, miről azonban körülményesb tudósítások a' n. é. közönséggel a' felolvasás előtti napokban fognak közöltetni. Pesten tavaszutó 16ikán 1838.

FRANKENBURG ADOLF.

VIRÁGNYELV.

Garay- és Kunoss-tul.

Hársfavirág.

Szólj, szerelmem,
Értesz engem!

Bodza.

Híu szerelemnek az egy jutalom
Ön kebelébe letéve vagyon.

Levendula.

Szived tündér lakat nekem;
Kulcsát sehol nem lelhetem.

Lóher (levél).

Unott magános életem. —
Aksarz e lenni egy velem!

(virág, fehér.)

Rokonsziv nélkül életünk
Elzordonul;
Fogadj hát kérék engemet
Barátodul.

(virág, piros.)

Kín a' testi, kín a' lelki rabság
Jelszavam volt és leszen — szabadság.

(négylevelű.)

A' szerencse nem jár küll-jelekkel.
Boldog az, kit választottja kedvel.